

Trolddomsforordningen af 12. oktober 1617

Den originale lovtekst

1617 12. oktober. (Hafniæ. [1]) Frdg. [2] om troldfolck oc deris medvidere.

Eftersom daglig forfarenhed [3] gifver til kiende, at nogle hemmelige konster [4], som [ere] signen [5], manen [6], maalen [7], characteres [8] eller malen [9], vise igien [10], visse dagers udi ugen udveelse [11] etc., fast gaar i svang [12] och holdis for indifferent [13] och uforbudne [14] af den aarsage, at de formenis [15] at komme meniskerne [16] och fe [17] til gafn och helbrede, saa och efterdi [18] der udi under tiden menigis och vanbrugis [19] nogle formente guds ord [20], uanset at saadanne konster af gud allermegtigste høiligen forbudne [21] ere som de, meniskerne fra gud och af hannom tilforordnede [22] naturlige hielp och medicin til diefvelen [23] och hemmelige unaturlige raad och middel henvender och bortfører, och der foruden befindis forskrefne [24] konster fast at verre alle troldfolkis første alphabet och til troldoms onde och ulyckelig idret [25] et ret ophof [26] och begyndelse, da paa det saadan guds fortørnelse och vederstygelighed nest guds hielp [27] kunde afstillis och forekommis [28], hafver vi verit foraarsagit at tenke [29] paa alvorlige och der til tienende middel och veie [30] och derfor med vore rigens raad [31] saaledis herom determinerit och forordnet [32], saa och [hermet] determinerer och forordner,

1. at dersom nogen efter denne daug [33] befindis udi forskrefne konster kyndige och forfarne at verre [34] och dennom øfve och bruge, daa skulle de, som ere af adel, stande til rette och straffis [35] efter, som af os och vore rigens raad ofver dennom kient och afsagt vorder [36]; de andre, som icke ere af adel, skal hafve forbrut deris boeslod [37] och rømme

alle vore riger, lande och førstendomme [38], meden de, som saadanne folkis medvidere ere och deris raad och daad til sig eller sine bruge eller bruge lade, skal første gang, om de ere af adel, staa obenbare skrift [39] och hafve forbrut til nestliggendis [40] hospital et tusinde daller [41]; de andre skulle i lige maader [42] staa obenbare skrift och straffis efter deris formufve [43]; anden gang, saa frembt nogen befindis i samme forseelse, da skulle de, e hvo som helst de ere [44], uden al exception [45] lige pen och straf verre undergifne [46] med dennom, som konsterne øfve och der udi forfarne ere.

2. Hvis rette troldfolk belangis [47] er, som med diefvelen sig bebundit [48] hafver eller med hannom omgaais, med dennom skal forholdis efter lougen och recessen [49]; meden de, som sig med saadanne folk indvikler och ved deris troldom noget sig understaar at lade forrette [50], skal straffis paa deris hals uden ald naade.

3. Och paa det saadan voris alvorlig vilge [51] och forordning gud til ere [52] dis bedre kand efterkommis, da biude vi och hermed strengeligen befaller alle vore befalingsmend och ridderskaf [53], saa och bisper, provister, prester, borgemestere [54], raadmend, fogeder och alle andre, som ere i øfrighed[s] kald och bestilling, at de enhver efter sin condition [55], strax de derom videndis vorder [56], alle dennom, om hvilke denne vor forordning formelder [57], andgifver, tiltaller och straffe lader, saa frembt de self derfor icke vil stande os til rette som de, saadanne folkis medvidere ere och med dennom samtycke.

Ordforklaringer

- [1] Hafniæ. (latin): ”i København”.
- [2] Frdg.: forordning.
- [3] Forfarenhed: erfaring.
- [4] Konster: kunster.
- [5] Signen: at fremsige magiske formularer og trylleord for at helbrede, beskytte o.lign.
- [6] Manen: at få overnaturlige væsener såsom ånder til at adlyde ens vilje ved hjælp af trylleformularer o.lign.; f.eks. at få dem til at komme frem eller fjerne sig.
- [7] Maalen: magisk måltagning ved hjælp af en særlig slags tråd, dels brugt som middel imod sygdom og onde ånder, dels brugt som middel til spåkunst.
- [8] Characteres: at indridse eller skrive tegn, her med magisk betydning.
- [9] Malen: at gøre billeder, her med magisk betydning.
- [10] Vise igien: at mane tilbage og vise noget ved overnaturlige midler.
- [11] Visse dagers udi ugen udvelelse: at udpege visse af ugens dage som værende heldige eller uheldige.
- [12] Gaar i svang: noget der finder sted og er almindeligt.
- [13] Indifferent: ligegyldig.
- [14] Uforbudne: ikke forbudt, altså tilladt.
- [15] Formenes: menes.
- [16] Meniskerne: menneskene.
- [17] Fe: fæ (dyr).
- [18] Saa och efterdi: også fordi.
- [19] Mengis og vanbrugis: bruges og misbruges.
- [20] Mengis og vanbrugis nogle formente guds ord: brug og misbrug af nogle bestemte Guds ord; altså misbrug af nogle bestemte ord, der ellers blev brugt i tilbedelsen af Gud.
- [21] Høiligen forbudne: strengt forbudte.
- [22] Af hannom tilforordnede: at ham, altså af gud, forordnede.
- [23] Diefvelen: djævlen.
- [24] Forskrefne: førnævnte.
- [25] Idret: gerning.
- [26] Ophof: ophav.
- [27] Nest guds hjælp: med Guds hjælp.
- [28] Afstillis og forekommis: standses og hindres.
- [29] Foraarsagit at tænke: nødsaget til at tænke.
- [30] Tienende middel och veie: tjenende middel og veje.
- [31] Rigens raad: rigets råd eller rigsrådet. Rigsrådet var fra 1200-tallet og frem til enevældens indførelse i 1660 det organ, der sammen med kongen besad den lovgivende og dømmende magt i kongeriget Danmark. Rigsrådet valgte kongen, og dets magt og indflydelse fastlagdes i en håndfæstning, som kongen måtte underskrive som betingelse for at blive valgt.
- [32] Determinerit och forordnit: bestemt og forordnet.
- [33] Daug: dag.
- [34] Forfarne at verre: erfarne at være.
- [35] Stande til rette och straffis: stå til rette og straffes.
- [36] Kient och afsagt vorder: kendt og afsagt bliver.
- [37] Boeslod: en persons samlede formue, undtagen jord.
- [38] Førsten-domme: fyrstendømmer.
- [39] Obenbare skrift: åbenbart eller offentligt skrifte. At stå offentligt skrifte vil sige at bekende sin synd offentligt i kirken foran præsten og hele menigheden
- [40] Nestliggendis: nærmest liggende.
- [41] Daller: daler. Daler var navnet på den højeste møntenhed.
- [42] I lige maader: på samme måde.
- [43] Straffis efter deris formufve: straffes efter deres formue. Straffen afhang af hvor meget den dømte var i stand til at betale.
- [44] Hvo som helst de ere: hvem end de er.
- [45] Exception: undtagelse.
- [46] Lige pen och straf verre undergifne: den samme pine og straf være undergivne.
- [47] Belangis: angår.
- [48] Bebundit: forbundet.
- [49] Lougen og recessen: formuleringen henviser formentligt til den allerede foreliggende lovgivning i sin helhed.
- [50] Understaar at lade forrette: driste sig til at lade udrette.
- [51] Vilge: vilje.
- [52] Ere: ære
- [53] Befalingsmend och ridderskaf: befalingsmænd og ridderskab. Henviser her til henholdsvis de adelige lensmænd, som administrerede kongens gods og kongens myndighed på dette gods samt de adelige godsejere, som udøvede øvrighedsmyndigheden på deres private gods.
- [54] Borgemester: en borgmester var en kongelig indsat embedsmand; i købstæder, hvor der kun fandtes én borgmester, var han formand for købstadens råd, og i større byer, hvor der var flere borgmestre, udgjorde disse de øverste medlemmer af magistraten. Råd og magistrat var de stedlige indehavere af den almindelige myndighed i hhv. købstæders og byers indre anliggender.
- [55] Condition: vilkår.
- [56] Derom videndis vorder: derom vidende bliver.
- [57] Formelder: tilkendegiver.

Kilde: Danmarkshistorien: *Trolddomsforordningen, 12. oktober 1617* i *Danmarkshistorien* på [lex.dk](https://danmarkshistorien.lex.dk/). Hentet 2. april 2025 fra https://danmarkshistorien.lex.dk/Trolddomsforordningen,_12._oktober_1617